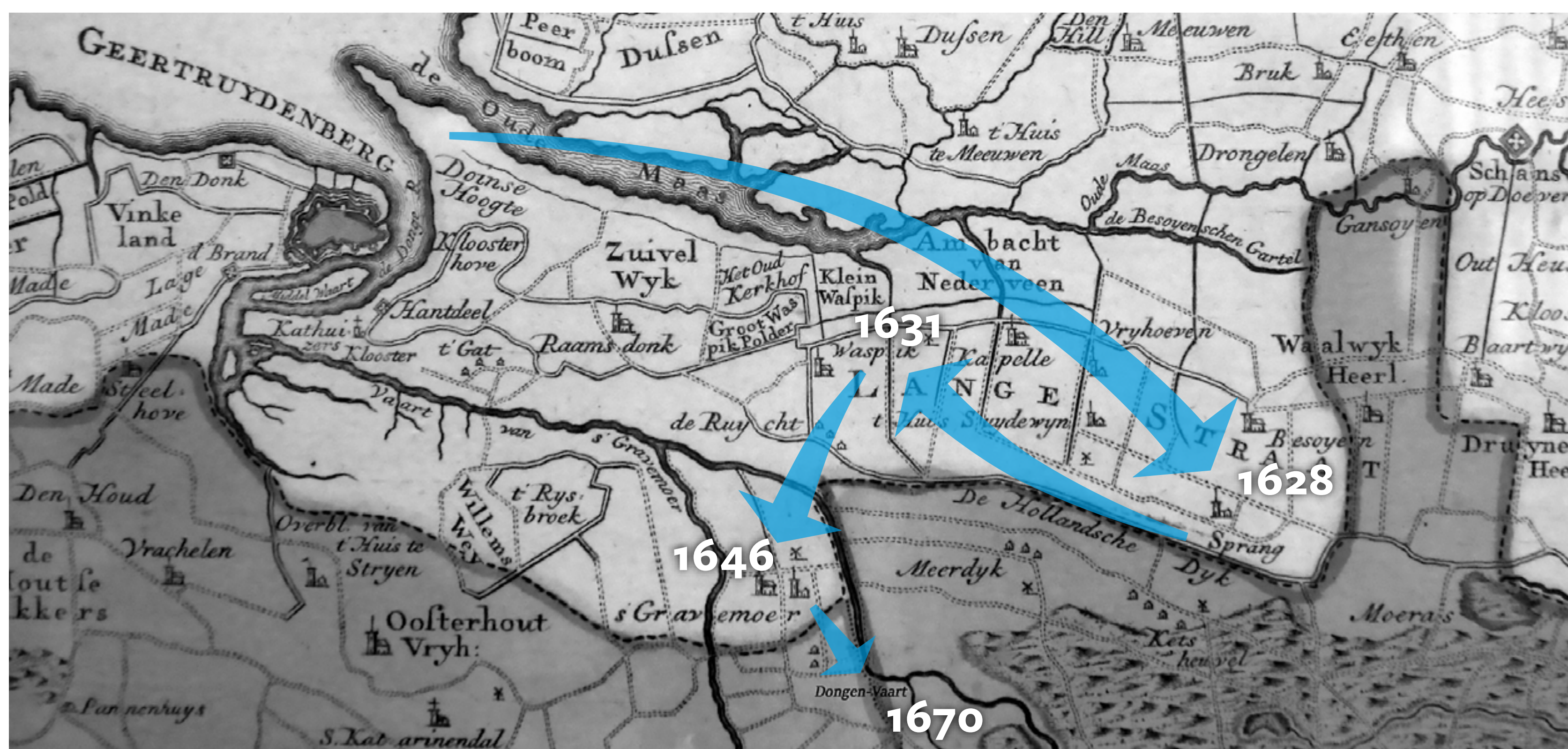

17^e en 18^e eeuw

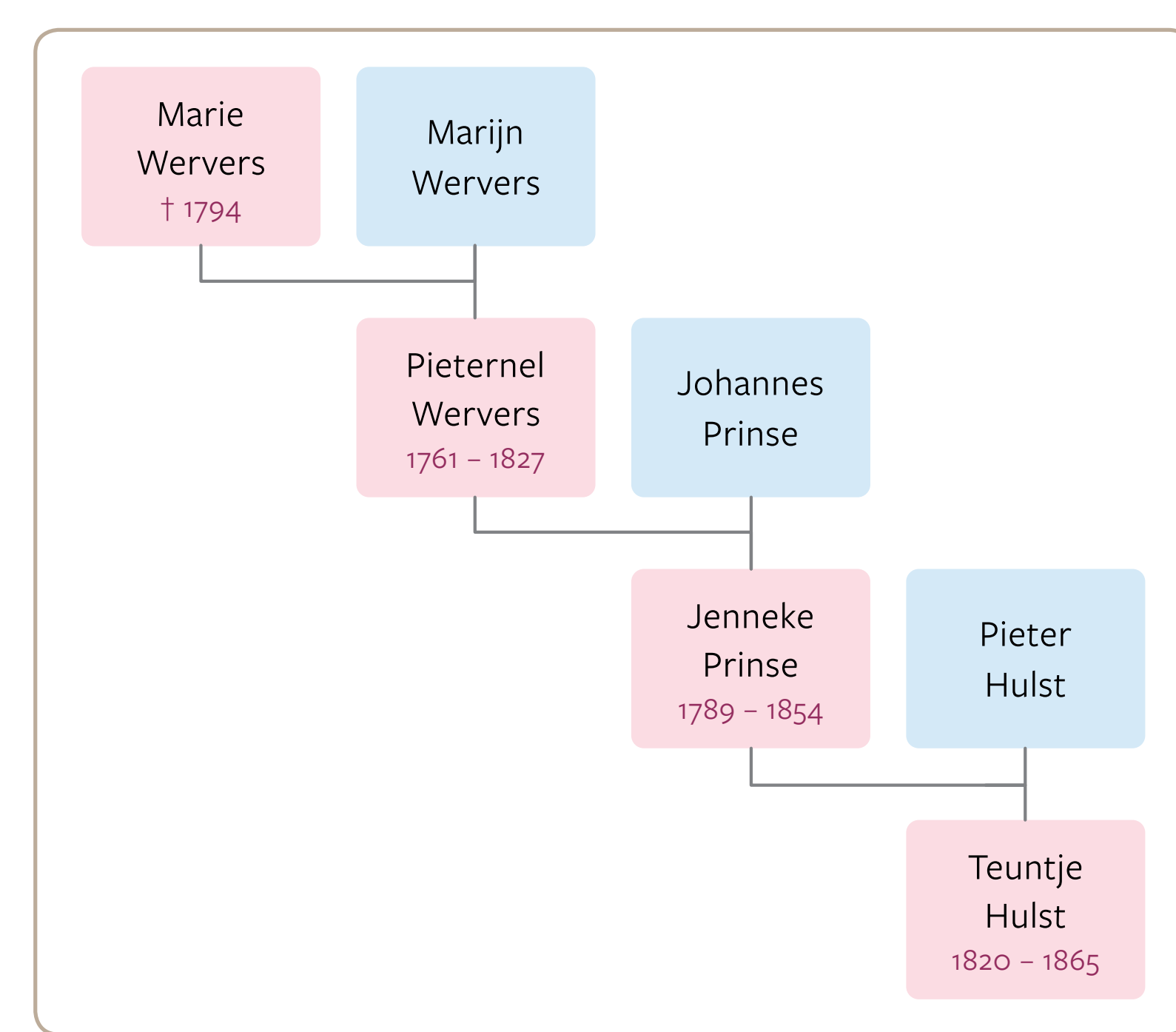

Verspreiding spelwewerck in de regio

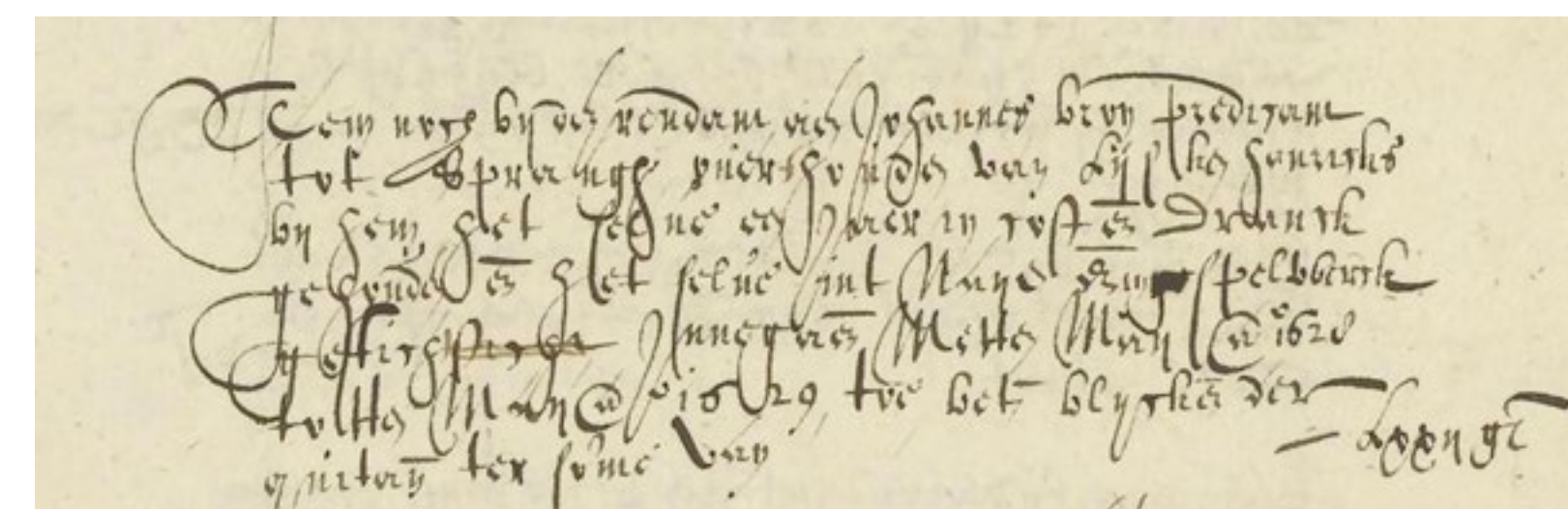
De geschiedenis van 's Gravenmoer vangt aan in het jaar 1293 wanneer aan Steven van Waalwijk vijftien hoeven moer ter ontginning worden uitgegeven. In de jaren die volgen komt het dorp tot ontwikkeling. Eeuwenlang was de handel in turf de belangrijkste bron van inkomsten, vervoerd vanuit de plaatselijke haven door aken of geubels. In het begin van de 17^e eeuw komen de uitgeroerde turfvelden in gebruik als grasland en de handel in turf maakt plaats voor de handel in hooi. Schipper en landbouwer vormden de hoofdberoepen van de mannelijke bevolking, op enige afstand gevolgd door de schoenmakers. De ontwikkeling van het spelwewerck vindt aanvankelijk plaats in 's Gravenmoer en de regio daaromheen.

In archiefstukken uit de 17^e eeuw vinden we enkele vermeldingen over het geven van les. Het vroegste spoor wordt gevonden in Sprang. In het jaar 1628 wordt daar door de vrouw van de plaatselijke predikant les gegeven in spelwewerck. Het is aannemelijk dat zij dat geleerd heeft in of vanuit haar geboorteplaats Geertruidenberg. Geleidelijk aan zien we een verdere verspreiding van het spelwewerck over de zogenaamde Hollandse dorpen in de Langstraat: Capelle, Waspik, 's Gravenmoer, Dongen-Vaart.

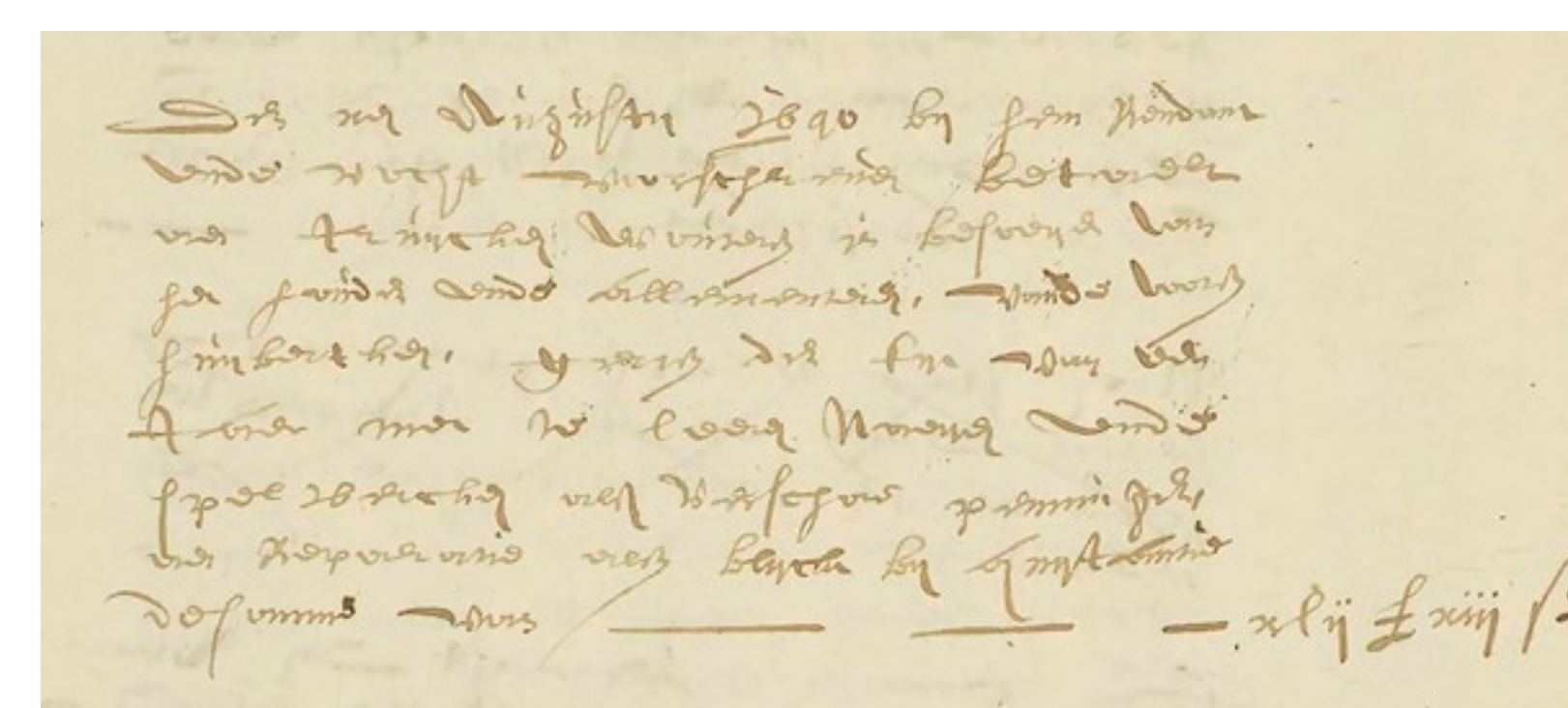
In 's Gravenmoer wordt de techniek van het maken van kantwerk generaties lang doorgegeven; van moeder op dochter, van grootmoeder op kleindochter.

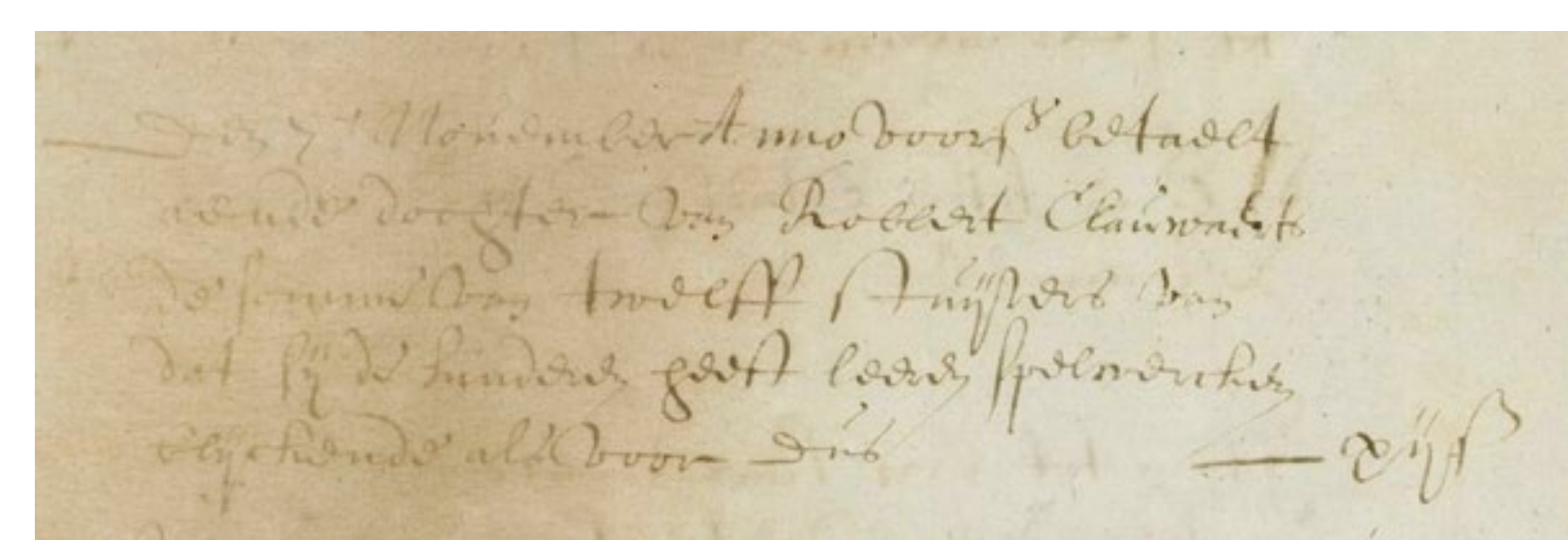
Lesgeven in...

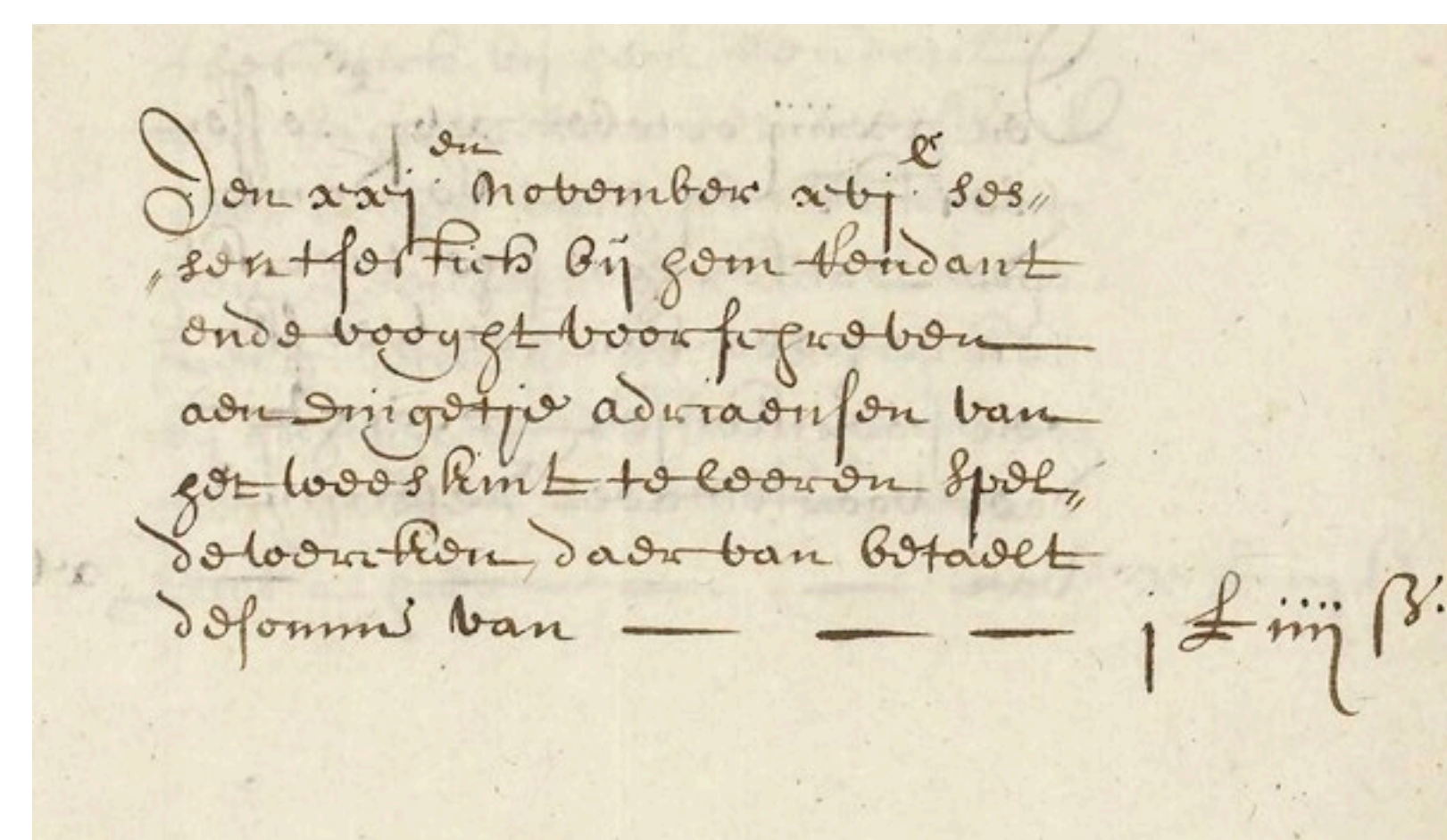
Sprang 1628
 "Compt noch bij den rendant aen Johannes Bron predikant tot Sprangh over thouden van Lijcken Henricks bij hem het selve een jaer in cost en dranck gehouden en het selve int najien ende spelwewerck geaffirmeert inne jaer mette meij anno 1628 totte meij anno 1629"

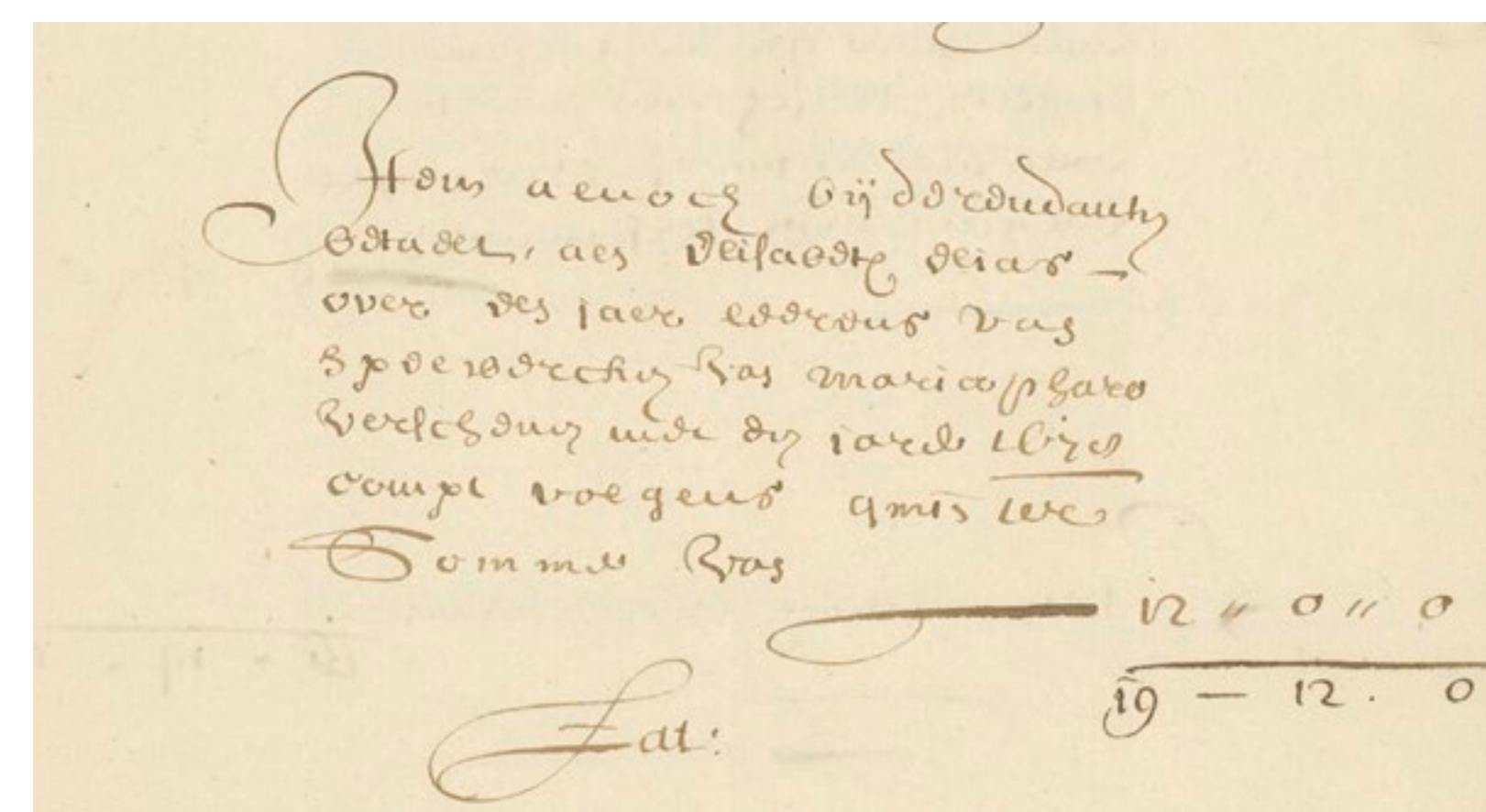
Waspik 1640
 "Den 1° augustus 1640 bij hem rendant ende vocht voorschreven betaelt van Truijcken Wouteren in ... van het houden ende allementen van den voorschreven Huijbertken Gerets die sye van een jaer met te leeren naeijen ende spelwewercken alst verschote penningen over reparatie alst blijkt bij quijtantie de somme van ..."

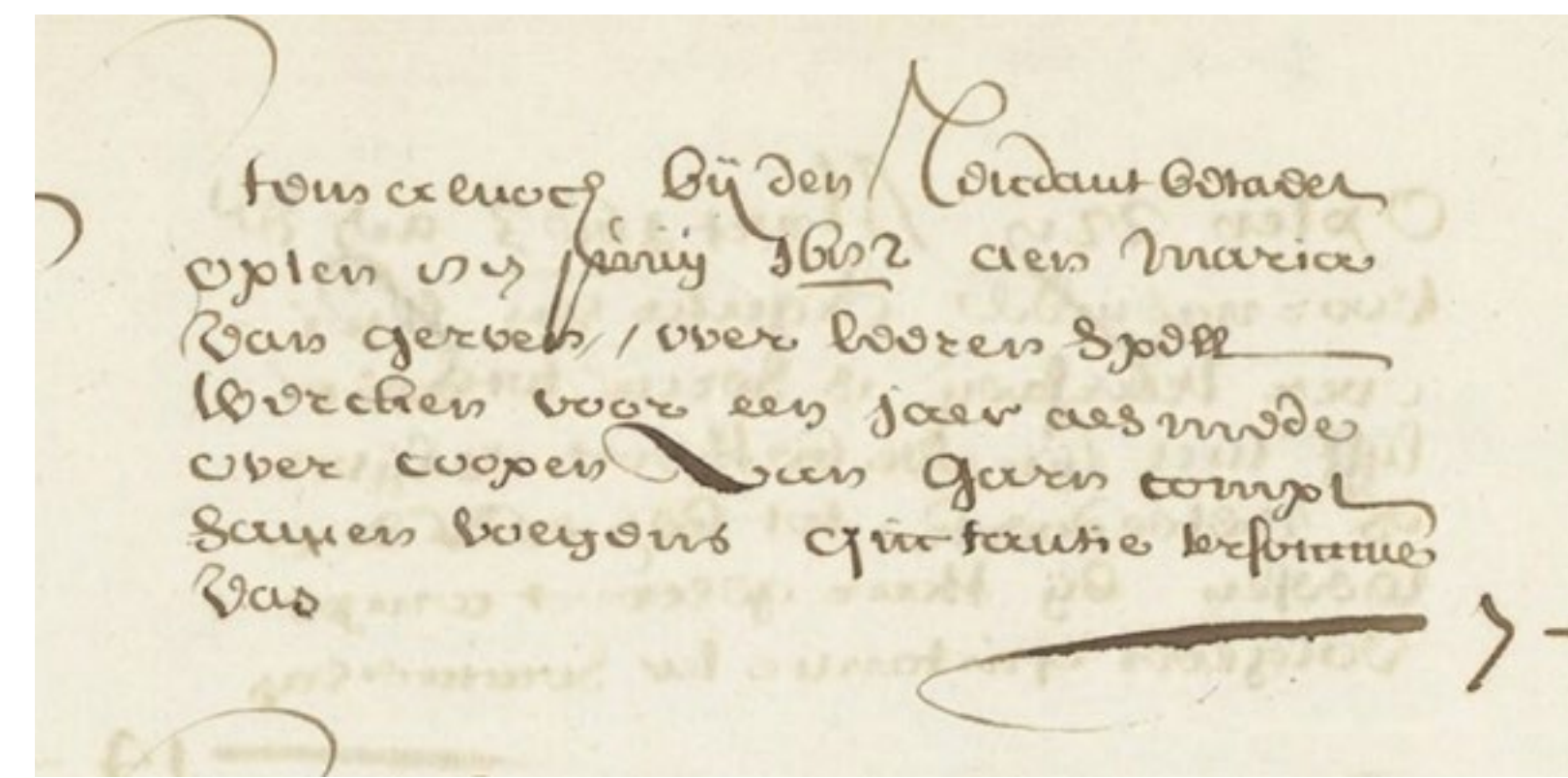
's Gravenmoer 1660
 "Den 7° november anno voorschreven betaelt aen de dogter van Robbert Clauwaert de somme van twaelf stuivers van dat sij de kinderen heeft leeren spelwewercken..."

Waspik 1666
 "Den 22^e november 1666 bij hem rendant ende vooght voorschreven aen Dingetje Adriaens van het weeskint te leeren spelwewercke, daer van betaelt de somme van ..."

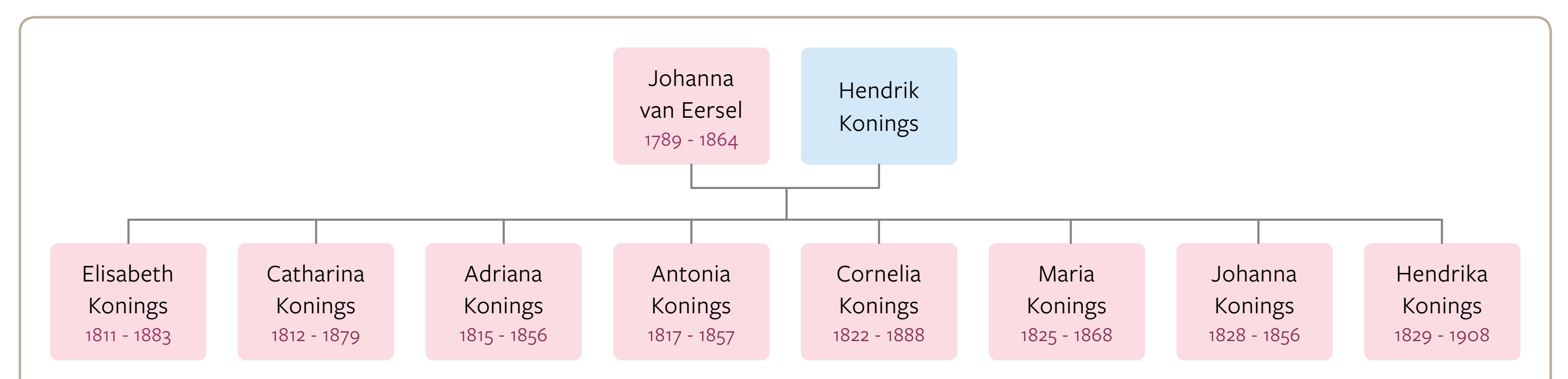

Capelle 1678
 "Item alnoch bij de rendant betaelt aen Elisabeth Elias oover een jaer leeren van spelwewercken aen Maria Pharo verschenen over de jaere 1678"

Capelle 1682
 "... bij den rendant betaelt opten 8sten juniij 1682 aen Maria van Gerven over leeren spelwewercken voor een jaer alsmede over coopen van garen ..."

In de familie Konings-van Eersel kloten alle 8 de dochters

's Gravenmoer. aande lant zijde. 1662